

בכנס דייני בתי הדין לממון, המתקיים במהלך הכנס השנתי של מכון הליכות עם ישראל בשיתוף מכון ארץ חמדה, וביחזמת מכון משפטי ארץ, מנוסחים מידי שנה עקרונות הלכתיים מנחים בתחומים שונים.
את מסקנות הכנס, מאשרים פוסקים חשובים המשמשים כדיינים בבתי דין, ובראשם, הרב יעקב אריאל והרב דב ליאור ואבות בתי הדין של רשת [ארץ חמדה גזית](#).

כללי הפשרה בבית הדין לממונות

סיכום כנס הדיינים, תשס"ט

1. בהסכם הבוררות מקובל לכתוב שהצדדים מקבלים את בית הדין "בין לדין ובין לפשרה", ובכך ניתנת לבית הדין הסמכות להכריע על פי פשרה.
2. פשרה הנהוגה בבתי הדין היא פשרה הקרובה לדין.
3. הסכמה לפשרה אינה כוללת פשרה שרירותית, ודיינים שנוהגים כך נקראים "דייני דחצצתא".²
4. אין לבחור בפשרה כאשר "הישר והטוב" הוא לפסוק על פי שורת הדין.³
5. בנוסף לאמור, סמכות הפשרה מאפשרת לבית הדין להכריע בשאלות עובדתיות על פי אומדן דעת,⁴ להכריע במחלוקות בין פוסקי ההלכה גם כנגד טענת "קים לי"⁵, לחייב בתשלום מי שחייב בדיני שמיים, כגון מזיק בגרמא,⁶ לחייב בדיני קנסות כמשמעם בהלכה⁷ (ובכלל זה בנוקי גוף), ולהטיל קנס שיש לו תקדים בהלכה או בדינא דמלכותא.

¹ תשובות חכמי פרובינציה ב, יד; שו"ת רדב"ז ד, קסד; ועוד רבים.

² בבא בתרא קלג, ב.

³ מאזנים למשפט סימן יב, ס"ק ג: "שגם מן הצד הישר והטוב ליכא צד לזכות המתחייב"; וראו עוד יד רמ"ה סנהדרין לב ע"ב ד"ה תניא; בשו"ת דברי מלכיא ב, קלג. מאידך, אחד השיקולים להעדיף פשרה הוא במקרים "שהדין הוא נגד היושר השכלי לפי מצב הענין" - שו"ת אורח משפט חו"מ א, וראו עוד: שו"ת דברי מלכיא ב, קלג; חידושי הרי"מ חו"מ סימן יב, בסוף חו"מ חלק ד.

⁴ שולחן ערוך חושן משפט יב, ה, מהרשד"ם חו"מ שסז; דברי מלכיא ב, קלג.

⁵ גט פשוט, כללים, כלל ב; ערוך השולחן קד, טו; אבני נזר יו"ד ח"א קלג.

⁶ הרב זלמן נ. גולדברג, "שבחי הפשרה", משפטי ארץ - דין, דיין ודיון, עמ' 82.

⁷ שם.